

Tilsynsrapport for Ferritslev Friskole 2020-2021

Som tilsynsførende på Ferritslev Friskole er det min opgave at føre tilsyn med

- Elevernes standpunkt i dansk, regning/matematik og engelsk.
- At skolens samlede undervisningstilbud, ud fra en helhedsvurdering, står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.
- At vurdere, om skolen forbereder eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre og bidrager til deres demokratiske dannelse.
- At undervisningssproget er dansk.
- Skolens donationer.
- Kønslig ligestilling
- Skolens praksis vedr. underretninger

(Bekendtgørelse om valg af tilsynsførende ved friskoler og private grundskoler)

Udgangspunktet for vurderingen er standpunktet for eleverne som helhed, samt undervisningen generelt, og ikke den enkelte elevs standpunkt.

- Jeg har i skoleåret 2020-2021 mødtes med skoleleder Henriette Mønsted og viceskoleleder Gitte Skovlod Stenum mandag den 24. august og aftalt fokus på tilsynet, samt afklaret forventninger til samarbejdet. Jeg har derudover mødt bestyrelsen den 8. september og lærerrådet den 26. november. Jeg foretog tilsynet mandag den 1. marts 2021 og torsdag den 25. marts 2021.
- Jeg har besøgt 0.kl, 2.kl, 3.kl, 4.kl, 6.kl, 9.kl virtuelt, samt støtteundervisning for to elever.
- I år har jeg i samråd med skole- og viceskolelederen, udover det obligatoriske, valgt at fokusere på implementeringen af skolens værdier.
- Sammen med ledelsen er der udarbejdet en plan for tilsynet. Inden besøget har lærerne sendt korte beskrivelser af den planlagte undervisning. Desuden har jeg haft adgang og læst alle årsplanerne for de respektive fag og klasser. Efter timerne har jeg som regel haft samtaler med de pågældende lærere.
- Efter hvert tilsyn har jeg haft møde med skole- og/eller viceskolelederen, hvor vi har drøftet dagens observationer.
- Jeg har desuden undersøgt skolens hjemmeside mht. fagplaner, evaluering, tilsynsrapporter og undersøgelse af skolens undervisningsmiljø.

Det praktiske tilsyn

Læsebånd 2.kl

Ved timens begyndelse vasker børnene hænderne, de står i kø med passende afstand. De finder hurtigt deres pladser, der småsnakkes.

Klasselokalet er stort og lyst, de er flyttet til dette lokale. Dagens plan gennemgås og der er en grundig mundtlig instruktion i den aktivitet, som skal foregå i læsebåndet.

Læsebåndet er et fast dagligt tiltag i alle klasser og formålet er at få eleverne til at arbejde med læsning på forskellige måder, faglitteratur eller f.eks. med et læsekursus, som 2.kl arbejder med, ligesom der også arbejdes med læsestrategier.

Børnene skal læse, de sætter sig omkring i klassen 2x2, hvor den ene læser og den anden følger med i teksten. De markerer, hvor langt de er kommet. De tæller ord, så de kan se deres læsehastighed. Det noteres.

Skolen har haft læsebåndet i en række år. Blandt indskolingslærerne deles ideer og materialer, men lærerne tilrettelægger og gennemfører læsebåndet for den enkelte klasse.

Dansk, 3.kl

Børnene vasker deres hænder ved timens begyndelse. Lokalet er lyst med faglige hjælpemidler på væggene.

Temaet er "fortæller-synsvinkel". Eleverne opfordres til at komme med bud på, hvad det er og de kommer med eksempler som "jeg-fortæller" og "3.person", hvor de samtidig også eksemplificerer det med sætninger.

Læreren lader eleverne gætte på, hvad sætningen betyder? "Den dag jeg var tyv."

De kommer med mange forskellige bud.

Læreren læser en historie og derefter er der en fælles drøftelse i klassen om fortællerstemmer. De skal ændre fortælle-stemmen fra jeg-person til 3.person. Eleverne kommer med eksempler.

De arbejder derefter selvstændigt, mens læreren går rundt og hjælper. Der er arbejdsro, ligesom der foregår en passende rolig samtale, hvis eleverne hjælper hinanden.

Støtteundervisning

Skolen har en læsevejleder, som har videreuddannet sig i det og "reading recovery". Der foretages test i 1.kl og op gennem indskoling, hvor det primære fokus ligger. Til jul tages to elever, som på ugentlig basis hver arbejder 4x20 min med læsevejlederen, i den næste periode tages to nye elever og så fremdeles. Forældrene introduceres til fremgangsmåden, så de også er fortrolige med deres rolle og med arbejdsmetoden, da deres medvirken er afgørende. Elevens udvikling undersøges løbende med test.

Eleven læser en tekst, som vedkommen har forberedt derhjemme, mens læreren noterer ord, der volder problemer. Når de stopper op ved et ord, bidrager han med strategier til at finde ordet. Hvis det ikke er lydrette ord, siges det, som f.eks. ved "meget".

Derefter forberedes teksten til næste gang. Begge elever virker sikre og oplæsningerne er temmelig flydende, de benytter sig af forskellige hjælpemidler som f.eks. lydering.

De skriver på en fortsat historie, som eleven skriver i børneskrift og læreren skriver det på en strimmel, der klippes i stykker og som skal læses. Der arbejdes med ordbilleder, som eleven skal kunne genkende. Der er fokus på struktur, genkendelighed og strategier. På en tavle med en magnetstavle laves forskellige ord, hvor der er fokus på "lyde". Den fortsatte historie læses op.

Dansklærerne i indskoling er de samme, så kontinuiteten sikres. Når der er nye dansklærere i indskoling, inddrages de i deling og refleksion over metoder/strategier/materialer, så der er en form for ensartethed.

Bh.kl Dansk

Børnene vasker deres hænder ved timens begyndelse. Børnene ved, hvad de skal og sætter sig hurtigt på deres pladser.

Klassen skal i gang med et nyt bogstav. Læreren løfter hånden, alle er stille. En elev kommer for sent og læreren siger: "Det vil være fint, hvis du kommer ind, når det ringer", timen fortsætter og bagefter i et ledigt øjeblik, spørges der efter, hvad der var årsagen til, at eleven kom for sent.

Klassen er delt op. Den ene lærer laver et forløb med en mindre gruppe. Den anden lærer bliver i klassen og læser en historie, hvor bogstavet "V" indgår meget.

I en kasse er der en vandmand. Der arbejdes med lyden og det knyttes hele tiden til en bestemt håndbevægelse. Da en elev nævner en anden lyd, bedes eleven om at sige lyden langsomt og finder ud af, at det er et andet bogstav, som læreren igen visualiserer med en anden håndbevægelse.

Bogstavet skrives i "bogstavhuset", både stort og lille, og eleverne tegner bogstavet i luften, for at få retning og bevægelse i hånden. Eleverne skal sige gaver med "V" og læreren tegner dem på tavlen. Når en anden lyd nævnes, får læreren dem til at sige det langsomt igen.

Der er meget ro, da børnene arbejder i deres opgavebog, de arbejder koncentreret og læreren når rundt og ser på deres arbejde. Der er en tydelig struktur, god og ligeværdig kontakt mellem lærer og elever, varieret og afvekslende undervisning, hvor eleverne møder forskellige arbejds- og organiseringsformer, som de er trygge og vant til, ligesom der også bruges varierede materialer og "tales" til forskellige sanser.

Samlet vurdering af dansk

Indskolingen benytter undervisningsmaterialet, som hedder Fandango, foruden at der inddrages andet relevant materiale. Der arbejdes med forskellige genrer, udtryksformer og der er også fokus på multimodalitet, dvs. andre medier som f.eks. stop-motion unddrages, hvor eleverne arbejder på brugerniveau. Der er noteret læringsmål i begrænset omfang i de årsplaner jeg har set.

Skolen har haft et læsebånd gennem en årrække, hvor eleverne i alle klasser om morgen læser i 20 min. Der arbejdes med forskellige genrer og læsestrategier, og det overordnede ansvar ligger hos dansklærerne, som også inddrager det i deres danskundervisning.

Skolen har en uddannet læsevejleder, der både agerer som vejleder for kollegerne, en som også varetager støtteundervisning af især indskolings elever med læsevanskeligheder. Diagnostiske test bruges som hjælpemiddel af dansklærere og læsevejleder til at undersøge problemfelter og udvikling.

Der er tydelige genkendelige strategier, der går på tværs af klasserne, som f.eks. at en bestemt lyd også beskrives med en håndbevægelse.

Matematik 4.kl

Der er en støttelærer i klassen, lærerne har mikrofon pga. en elev med nedsat hørelse, ligesom der også er mikrofoner til eleverne, når der er fælles samtale på klassen.

Stort lyst lokale med kort, faglige hjælpemidler og orden på tavlen. Pigerne sidder til højre og drengene til venstre. Det er et tilfældigt og ikke et bevidst valg fra læreren.

Klassen skal arbejde med koordinatsystem. Efter en kort beskrivelse af koordinatsystemet, opfordres eleverne til at komme med eksempler fra hverdagen, hvor de bl.a. nævner skakspil, sænke slagskibe.

Pararbejde med koordinatsystem. Læreren har allerede lavet parrene, hvor den ene henter opgaven. Par og grupper er en del af organiseringen og lærerens ansvar, derfor er der som regel heller ikke frit valg til partner. De skal lære at samarbejde med flere.

Opgaven forklares og eksemplificeres på tavlen, selv om det er lidt svært at se tydeligt bagerst fra lokalet. Den ene skal forklare en rute for den anden i et koordinatsystem. Der samles op i plenum og opgaven justeres. 2.gang går det nemmere. Svære ord forklares af eleverne, matematik er også et sprogfag.

Engelsk, 4.kl

Dagens program præsenteres på engelsk. En del elever har ikke lavet deres lektier.

Eleverne indleder timen med at vaske deres hænder. Dagens plan gennemgås på dansk. De laver en leg: "I spy with my little eye." En elev beskriver en ting i klassen og de andre elever gætter med en sætning. Af og til på engelsk, mest på dansk.

Læreren sætter eleverne sammen 2x2, de får 10 min til at finde spørgsmål til teksten. En elev vil ikke læse og melder sig ud. Læreren taler med eleven og lader vedkommende udgå af samarbejdet.

Læreren taler meget engelsk. Der er et stort spænd i færdigheder hos eleverne. Nogen kan lave lange sætninger, mens andre har vanskeligheder med at forstå enkelte ord/enkle sætninger og har store vanskeligheder med selv at sige noget sammenhængende og som helst vil svare på dansk.

Når en elev svarer på dansk/med et enkelt ord/tal, opfordres disse til at lave sætninger på engelsk. De får instruktion i at tegne et påskeæg. På tavlen er skrevet enkelte ord som colours/dots/stripes. De har 15 min til det.

I modsætning til Folkeskolen, hvor eleverne får engelsk i 1.kl, begynder eleverne først i 3.kl, fordi skolen prioriterer mere tid på at få dansk til at falde på plads, inden de præsenteres for et nyt sprog. Det afstedkommer, at eleverne oplever et niveauspring ved introduktionen til bogsystemet i 3.kl, fordi de skal begynde på et lavere niveau end systemet er beregnet til. Engelsk er samtidig også et af de fag med den største faglige spredning, fordi nogle elever allerede har erfaringer med sproget fra medier, rejser o.lign. Det stiller store krav til differentieringen.

Skolen bruger Pit-Stop-systemet, som fungerer fint, så længe det tilpasses og suppleres med mundtlige opgaver/øvelser.

Samlet vurdering af dansk, matematik og engelsk

Der er en let stemning, der foregår tydelig klasseledelse og alle steder er der en plan for dagen, også når der er vikar. Undervisningen er varieret, der bruges forskellige medier, arbejdsformer og organisering af undervisningen.

På baggrund af årsplanerne, samtaler med elever og lærere, samt ved at overvære undervisningen, vurderer jeg, at undervisningen i engelsk, dansk og matematik står mål med, hvad der forventes og kræves i Folkeskolen.

Fysik/kemi, 9.kl.– virtuel undervisning.

Lokalet er lyst. Det er funktionelt, der er orden, udstoppede dyr skaber atmosfære og på en tavle står de fire naturfagskompetencer forklaret.

Klassen mødes på google-meet, som fungerer godt med "google-fildeling".

Der er check-in på klassen, hvor de også fortæller, hvem de evt. er sammen med.

Klassen arbejder med gærings-forsøg. Læreren forklarer, hvad der er sket med forsøget siden sidste gang. Der er sket et massetab, og der tales om mulige forklaringer på tabet. Eleverne kommer frem til, at der er forskellige væggtab, alt efter hvor meget sukker, der har været i kolben.

På baggrund af forsøgets data, skal de skrive en rapport. Dataene bliver skrevet ned og sammenlignet med dem fra sidste gang. Jo mere sukker, jo mere tab.

Der tales om kravene til en forsøgsrapport og hvad der er aktuelt og relevant at skrive i rapporten.

- Hypotese
- Underbyg hypotese/teori.
- Ethanol-molekylet.
- Hvordan opstår bundfaldet i kalkvand?
- Resultater/resultatbehandling i %

De arbejder derefter selvstændigt og kan spørge undervejs i 45 min.

Jeg spurgte eleverne, hvad de syntes om fjern-undervisningen:

- Det er svært ikke at have hænderne i forsøget.
- Der er mere ro, og det er mere nødvendigt at få skrevet dataene ned, fordi det er sværere at få dem, når man ikke gør det.
- Man skal skrive mere ned, og det øger også læringen.

6.kl, trivselsdag

6.kl må vende tilbage til skolen og må mødes fysisk en dag om ugen, hvor der er fokus på trivslen. Klassen mødes foran skolen, hvor de går en tur, henter brænde og fejrer en fødselsdag. Klassen er som en flok kvier, der kommer på græs for første gang i foråret.

Der tændes bål, leges, spilles høvdingbold og der er også tid til at tale, både eleverne imellem, men også med de to lærere, der er hos klassen hele dagen.

- **Fagplaner**
 - Skolens fagplaner kan ses på skolens hjemmeside og henviser til Folkeskolens Fælles Mål.
 - Det planlægges, at der laves fagplaner for de fag, som ikke findes i Folkeskolen. Det er fag som fortælling og bibelhistorie.

- **Psykisk miljø**
 - Der er en venlig og imødekommende stemning fra elever, lærere og ledelse.
 - Skolen har en beskrevet trivselstrategi, der også indeholder en anti-moppestrategi, som er tilgængelig på skolens hjemmeside. Skolen har også et elevråd, hvor to elever fra hver 5.-9.kl deltager.
 - Under Corona-nedlukningen har der været fokus på elevernes og klasserne trivsel. Hvor det har været muligt og tilladt, har der været holdt trivselsdage/timer med fokus på klassens trivsel, som det også er beskrevet om 6.kl.
 - I efteråret 2022 er der atter tid til at gennemføre en undervisningsmiljøundersøgelse.

- **Fysisk**
 - I de fleste klasser er det tydeligt, at der også gøres en didaktisk indsats for at gøre klasserummet til et lærerum med faglige plakater, elevproduktioner og inspirerende billeder, som understøtter læringen i de forskellige fag. Det virker som om, at klasselærerens indflydelse er aftagende fra indskolingen til overbygningen.
 - Et faglokale som naturfag fremstår nyt med mulighed for at gennemføre forsøg i både naturfag og fysik, ligesom det også virker inspirerende med plakater og udstoppede dyr.
 - Sløjdlokalet fremstår nedslidt og kunne trænge til en meget kærlig hånd.
 - På gangene er der ryddeligt med små kroge til gruppearbejde, ligesom der også er billeder/malerier og udstoppede dyr, der signalerer læring og at man passer på tingene.
 - Uderummet er stort og rummer mange muligheder for fysisk udfoldelse, leg og opdagelse, som bruges meget i både pauser, i SFO/børnehave, samt undervisningen.

- **Dansk som undervisningssprog:**
 - Der bliver talt dansk i undervisningen og skoleledelsen behersker dansk i både skrift og tale.

- **Donationer:** Der er ikke modtaget nogen donationer over 20.000 kr.

- **Kønslig ligestilling**
 - Der foregår som udgangspunkt ikke nogen opdeling af køn i pædagogisk eller didaktisk sammenhæng. Tværtimod inddrages samarbejde mellem drenge og piger som et middel og mål, ligesom andre organisationsformer, hvor det giver mening.

- **Skolens praksis vedr. underretninger**
 - Skolens ledelse indgår i alle indberetninger vedr. elever/familier til relevante myndigheder. Der er opmærksomhed omkring skolens og lærernes skærpede underretningspligt.
 - Der er ikke skriftlige procedurer, men skolens inklusionsansvarlige er, i samarbejde med skolelederen, nøgleperson i kontakten med f.eks. PPR og sørger sammen med skolelederen og i samarbejde med de ansatte, både for at sikre den rette fremgangsmåde og på opfølgningen.

- **Skolen forbereder eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre:** Eleverne bliver inddraget i evalueringen af timerne, i planlægningen og udførelsen af undervisningen på alle klassetrin. Der foregår en ligeværdig diskussion/samtale eleverne indbyrdes og med læreren om relevante emner af både faglig og social karakter. Eleverne har også indflydelse på aktiviteter uden for den formelle undervisning, som f.eks. i planlægningen og gennemførelsen af skolens musical.

Lærerne er dygtige til at skabe situationer, hvor eleverne udfordres til stillingtagen og diskussioner, uden at der nødvendigvis findes et entydigt svar på spørgsmålet. I alle timer blev jeg modtaget af eleverne med åbenhed og nysgerrighed.

Eleverne lærer også det repræsentative demokrati at kende i elevrådet, hvor elever fra 5. til 9. klasse er repræsenteret med to elever fra hver klasse. Der er valg til elevrådet hvert år, i august måned. Elevrådet holder møder efter behov, dog minimum en gang om måneden. Elevrådet er en vigtig del af livet på Ferritslev Friskole og elevrådet har stor mulighed for at have indflydelse på skolens hverdag og arrangementer. Elevrådet fungerer som en kontakt til skolens medarbejdere, ledelse og bestyrelse. Elevrådet kan derfor tage sager op af fælles interesse for eleverne, og elevrådet inddrages i debatter omkring skolen. Et udvalg af elevrådet inviteres til skolens årlige generalforsamling, hvor de fremlægger en årsberetning og deltager i drøftelser om skolens anliggender.

Samlet vurdering

På baggrund af mit tilsyn kan jeg konkludere, at undervisningen i dansk, matematik og engelsk står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Jeg har haft samtaler enkelte elever, den enkelte lærer og skolens ledelse om undervisningens indhold. Skoledagen lever op til nye fælles mål på mange måder og indeholder samtidig mange elementer af skolens værdigrundlag. Skolens undervisning bliver udført i en tryk ramme, hvor der er respekt og anerkendelse for den enkelte elevs personlighed, og faglige niveau. Jeg vurderer også, at Ferritslev Friskole i hele sit virke forbereder eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre, samt udvikler og styrker elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene. Alt dette giver de bedste muligheder for, at det enkelte barn er godt rustet til job og uddannelse, samt til sit liv fremover.

- **Skolens værdier**

Dette fokuspunkt er ikke en del af statens tilsyn med Ferritslev Friskole, men besluttet af ledelsen og bestyrelsen.

- Skolens værdier er beskrevet på skolens hjemmeside og der henvises dels til 4 værdiord (forpligtende fællesskab, bred faglighed, respekt og nærværende) og der henvises til, at skolen bygger på de frie skoler, Grundtvig og Kold.
- På skolens hjemmeside er der ikke en umiddelbar beskrivelse af, hvad det vil sige at være inspireret af Grundtvig og Kold. Hvor man f.eks. ser deres inspiration i skolens hverdag.
- Der gøres heller ikke rede for forbindelsen mellem værdiordene, demokrati og Grundtvig/Kold.

Umiddelbart er der et stort fravær af en direkte henvisning til Grundtvig/Kold, men man kan se mange artefakter som morgensamling, bibelhistorie og fortælling af myter. Skolens værdiord kredser meget omkring fællesskab og den brede faglighed skal forstås som, at de praktisk-musiske fag vægtes ligeligt med de mere boglige fag.

Ved kun at læse skolens hjemmeside, kunne man forledes til at tro, at det først og fremmest handler om at have det godt i fællesskabet og at elevernes trivsel er hele grundlaget for skolens virksomhed og at det faglige kommer i anden række. Det er meget normalt for friskoler, som bygger på Grundtvig og Kolds skoletanker, selv om jeg ikke er sikker på, at f.eks. Grundtvig anså samværet som vigtigere end indholdet af undervisningen. Han var i allerhøjeste grad optaget af, at børn og voksne skulle have noget med, når de forlod skolen. Ikke løsrevet, udenadslært eller terpet stof, men oplysning om livet. Jeg tror, at både Grundtvig og Kold ønskede undervisning, hvor eleverne var aktive, at de blev udfordret af lærere med noget på hjertet, at der skulle være plads til poesien, at eleverne skulle oplives, før de skulle oplyses og at det sagtens kan foregå som en del af undervisning. I de senere år er der kommet mere fokus på, at fællesskab og motivation også er en del af undervisningen, at god undervisning også skaber trivsel.

Jeg har fulgt undervisningen i en række klasser, både i klasserummene og i det virtuelle rum. Skolens indretning, både indenfor og udenfor, giver mange muligheder for at blive oplivet, ligesom det også sker i undervisningen med dygtige lærere, der er optaget af relationen, trivslen, lige så meget som de også er optaget af deres fag. 24 års ophold i grundtvig-koldske skoler bekræfter mig i, at det grundtvig-koldske lever i undervisningen på Ferritslev Friskole, men også, at det foregår mere som en ubevidst praksis hos den enkelte, fremfor en udtalt og beskrevet bevidsthed. Undervisningen nyder godt at lærernes store faglighed, der ikke står i modsætning til hverken værdiordene eller det grundtvig-koldske, men som nok fortjener mere opmærksomhed og at det bliver italesat. På skolens hjemmeside, over for elever, forældre og ansatte og i skolens praksis. Det er forudsætningen for, at det bliver et fælles anliggende og at det bliver udviklet. Ikke kun til gavn for Ferritslev Friskole, men også for de andre frie skoler.

Odense den 6. april 2021

Tilsynsførende: Bent Hansen